यथा सुन्दराङ्के—'दुर्योधनः—धिग्धिक् सूत, किं कृतवानसि।
वत्सस्य[1] मे प्रकृतिदुर्ललितस्य पापः
पापं विधास्यति—' इत्यादि।

नीतिः शास्त्रेण वर्तनम्।

यथा शाकुन्तले—'दुष्यन्तः—विनीतवेषप्रवेश्यानि तपोवनानि।' इति।

उक्तस्यार्थस्य यत्तु स्यादुत्कीर्तनमनेकधा ॥ २०६ ॥
उपालम्भविशेषेण तत्स्यादर्थविशेषणम्।

यथा शाकुन्तले राजानं प्रति 'शार्ङ्गरवः—आः, कथमिदं नाम। किमुपन्यस्तमिति। ननु भवानेव नितरां लोकवृत्तान्तनिष्णातः।

सतीमपि ज्ञातिकुलैकसंश्रयां
जनोऽन्यथा भर्तृमतीं विशङ्कते।
अतः समीपे परिणेतुरिष्यते
प्रियाप्रिया वा प्रमदा स्वबन्धुभिः ॥'

प्रोत्साहनं स्यादुत्साहगिरा कस्यापि योजनम् ॥ २०७ ॥

यथा बालरामायणे—

'कालरात्रिकरालेयं स्त्रीति किं विचिकित्ससि।
तज्जगत्त्रितयं त्रातुं तात! ताडय ताडकाम् ॥'

अत्र लक्ष्मणेन इन्द्रजिद्वधाय प्रकाशयुद्धे तस्य वर्तनम् ॥ **प्रकृत्या** स्वभावेन दुर्ललितस्य दुर्विलसितस्य। **पापो** दुष्कर्मा। पापमनिष्टम् ॥ **शास्त्रेण** शास्त्रानुसारेण। **वर्तनं** कर्मानुष्ठानम् ॥ **उत्कीर्तनं** सूचनम्। **उपालम्भविशेषेण** प्रतिकूलोक्तिखण्डनेन। क्वचित् 'उपालम्भस्वरूपेण' इति पाठः ॥ **आः कथमिदं नामेति**। उक्तिः इति शेषः। **लोकवृत्तान्तनिष्णातः** लोकचरितविज्ञः ॥ **ज्ञातिकुलैकसंश्रयां** पित्रादिगृहमात्रवर्तिनीम् ॥ **अन्यथा** भर्तृमतीमुपपतियुक्ताम्। यद्वा सतीमपि अन्यथा असतीं विशङ्कते। अत उक्तदोषात्। **परिणेतुः** पत्युः। अत्र किमिदमुपन्यस्तमिति राज्ञः प्रतिकूलोक्तिखण्डनेन 'आः कथमिदम्—' इत्यादिवाक्यत्रयेण 'तदिदानीमापन्नासत्त्वेयं गृह्यतां सहधर्मचरणाय' इति स्वोक्तोऽर्थः शार्ङ्गरवेण मुहुः सूचितः ॥ **विचिकित्ससि** वध्या न वेति संदेहाश्रयो भवसि।

---

1. वत्सस्येति। अवशिष्टांशस्तु—'समक्षमुदायुधोसौ। असिन्निवारयसि किं व्यवसायिनं मां क्रोधो न नाम करुणा न च तेऽस्ति लज्जा ॥' इति। असौ भीमः ॥